UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

40: Ludwig Gottlieb Portman: Een kaffer en kafferin, 1810

Kolfin, E.; Schreuder, E.

Publication date
2008
Document Version
Final published version
Published in
Black is beautiful: Rubens tot Dumas

Link to publication

Citation for published version (APA):
Kolfin, E., & Schreuder, E. (2008). 40: Ludwig Gottlieb Portman: Een kaffer en kafferin, 1810. In E. Kolfin, & E. Schreuder (Eds.), *Black is beautiful: Rubens tot Dumas* (pp. 214, 230-231). De Nieuwe Kerk [etc.].

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:14 Sept 2026

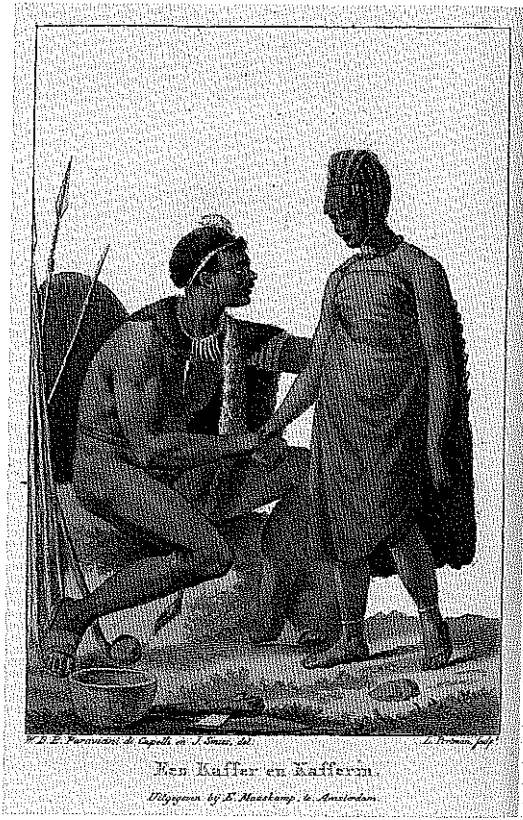

40

Ludwig Gottlieb Portman

Een Kaffer en Kafferin 1810

40

Ludwig Gottlieb Portman 1772-na 1828?, naar Otto Christopher Howen 1774–1848 en Jacob Smies 1765–1833

Een Kaffer en Kafferin

1810

Gravure, ca. 37,5 x 24 cm

In: Ludwig Alberti, *De Kaffers aan de zuidkust van Afrika: natuur- en geschiedkundig beschreven*

Den Haag, Koninklijke Bibliotheek, 236 J 5

Literatuur

Grijzenhout – Van Tuyll van Serooskerken 1989; Koolhaas-Grosfeld 2003; Tydskrif vir Letterkunde 2006, pp. 68-82

Bantoes uit Zuid-Afrika kregen van de Hollanders de naam 'Kaffer', wat boer betekende. Aan het einde van de achttiende eeuw groeide de antropologie langzamerhand uit tot een serieus vakgebied en gingen wetenschappers 'menssoorten', hun gedrag en hun kleding bestuderen. Het boek *De Kaffers aan de zuidkust van Afrika: natuur- en geschiedkundig beschreven*, waaruit deze prent afkomstig is, is een goed voorbeeld van die nieuwe ontwikkelingen. De auteur, Ludwig Alberti 1768–1812, was een Duitse militair in Nederlandse dienst. Hij wilde met dit boek aantonen dat etnografische kennis over de bevolking tot nut kon zijn van het koloniale bestuur.

De prenten in Alberti's boek zijn van Ludwig Gottlieb Portman, die zich baseerde op ontwerpen van Otto Christopher baron von der Howen en Jacob Smies. Howen was een generaal die samen met Alberti in 1802 Zuid-Afrika had bezocht. Waarschijnlijk maakte Howen de eerste schetsen, die later door Smies werden uitgewerkt en door Portman gegraveerd en met de hand ingekleurd.

De prenten beogen geen individuen af te beelden maar tonen een algemeen type van de 'menssoort' Bantoe. Ondanks de aanspraak op wetenschappelijk verantwoorde natuurgetrouwheid en op schetsen naar het leven heeft de kunstenaar zich uiteindelijk toch gebaseerd op Europese schema's. Het lichaam van de man bezit geheel de klassieke proporties. De houdingen van zowel de man als de vrouw zijn geïnspireerd op beelden uit de klassieke oudheid. De verbintenis tussen man en vrouw is uitgedrukt met het Europese gebaar van elkaar de hand geven, waarbij de man de vrouw intensief aankijkt. De compositie die daaruit resulteert, is duidelijk gebaseerd op klassieke *stèles* of grafzuilen. Klassieke sculptuur was dan ook maatgevend tijdens het neoclassicisme zoals dat aan het einde van de achttiende en het begin van de negentiende eeuw heerste. Ze werd intensief bestudeerd en nagevolgd, juist ook in boekillustraties die exotische volken verbeeldden, omdat de beeldtaal van de klassieke oudheid als mooi én wetenschappelijk gold. EK en ES